

KOLUMNĘ DOFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW WOJEWÓDZKIEGO FUNDUSZU OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ W KATOWICACH

Polskie rolnictwo stoi dziś w obliczu największych wyzwań od dziesięcioleci. Presja na efektywne gospodarowanie zasobami naturalnymi, rosnące ceny energii i nawozów, zmiany klimatyczne, niestabilność pogody, susze, gwałtowne deszcze oraz konieczność ochrony bioróżnorodności stanowią poważny sprawdzian. Wszystko to sprawia, że prowadzenie gospodarstwa wymaga nie tylko doświadczenia, lecz także nowej wiedzy i umiejętności. Edukacja ekologiczna jest fundamentem nowoczesnego podejścia do produkcji żywności. Uczy, jak funkcjonuje środowisko, jakie procesy rządzą glebą, wodą i powietrzem oraz jak racjonalnie gospodarować zasobami naturalnymi.

Rolnicy coraz śmielej sięgają po innowacje, wprowadzając do gospodarstw nowe technologie, inteligentne systemy pomiarowe, rozwiązania precyzyjnego rolnictwa i automatyzację. Nie tylko zwiększają one efektywność pracy, lecz także ograniczają straty i wpływają na ochronę środowiska.

Połączenie edukacji ekologicznej i innowacyjności zaczyna decydować o konkurencyjności polskiej żywności, odporności gospodarstw na kryzysy oraz zrównoważonym rozwoju obszarów wiejskich. Obie te dziedziny nie tylko współistnieją – wzajemnie się wzmocniają. Innowacje w rolnictwie nie oznaczają rewolucji zastępującej człowieka, lecz zestaw narzędzi pozwalających pracować mądrzej, szybciej i bardziej ekonomicznie. Technologia jest wsparciem rolnika, a nie zagrożeniem.

Co oznacza dla rolnika edukacja ekologiczna? Przede wszystkim zrozumienie procesów zachodzących w glebie, umiejętność dostosowania gospodarstwa do zmian klimatycznych i dbałość o bioróżnorodność – gwarancję stabilnej produkcji.

Często słyszymy, że ekologia to temat miejski lub akademicki, tymczasem to rolnicy są pierwszymi „menedżerami środowiska”, a ich decyzje wpływają na jakość gleby, wody, bioróżnorodność i otaczający nas krajobraz.

Wiedza o strukturze gleby, jej żywności, materii organicznej, aktywności mikroorganizmów, retencji wody i procesach degradacji jest kluczowa dla ograniczania nawożenia, lepszego zarządzania zasobami wodnymi oraz

utrzymywania plonów mimo niekorzystnych zjawisk pogodowych. Nowoczesne aplikacje pozwalają analizować historię plonów, prognozować choroby i szkodniki, monitorować kondycję roślin, określać potrzeby nawożenia i dobrać konkretne zabiegi do faktycznych potrzeb pola. Umożliwiają precyzyjne dawkowanie nawozów i pestycydów, ograniczając straty i koszty, a także planowanie prac na podstawie rzeczywistych danych przy mniejszej presji na środowisko.

Gdy rolnik rozumie, jak funkcjonują gleba, klimat i woda, łatwiej podejmuje decyzje o wdrażaniu nowoczesnych rozwiązań – technologia zaczyna mieć sens, bo odpowiada na realne potrzeby gospodarstwa. W krajobrazie wsi coraz częściej pojawiają się stacje meteorologiczne. Pozwalają one dokładnie określić moment nawadniania, a dane z nich pozyskiwane pomagają ograniczać koszty, oszczędzać wodę i zwiększać odporność roślin na stres suszowy.

Gospodarstwa szybko adaptują się do zmian klimatu, wykorzystując dostępne szkolenia i programy edukacji ekologicznej. Pozyskaną wiedzę przenoszą do praktyki, korzystając m.in. z metod zapobiegania suszy – mulczowania, retencji wodnej, doboru odpornych odmian, ograniczania strat wody i składników pokarmowych. Bioróżnorodność w gospodarstwie nie jest dla rolników pojęciem abstrakcyjnym – jej ochronę traktują jako gwarancję stabilności plonów, zdrowszej gleby i mniejszej presji szkodników.

W odpowiedzi na potrzeby rolnictwa Ministerstwo Klimatu i Środowiska wraz z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej intensyfikują działania związane z edukacją ekologiczną, wspieraniem innowacyjności oraz przeciwdziałaniem dezinformacji w obszarze ochrony środowiska [^1][^2]. W 2025 roku przeznaczono na ten cel 65 mln zł.

Programy edukacyjne objęły tematy:

- ochrony przyrody,
- adaptacji do zmian klimatu, zapobiegania klęskom i katastrofom,
- walki z dezinformacją,
- adaptacji do zmian klimatu – skierowany do szkół i samorządów
- wsparcia edukacji ekologicznej w parkach narodowych.

Mogły z nich korzystać organizacje pozarządowe takie jak: szkoły i samorządy, parki narodowe, uczelnie i instytuty badawcze, regionalne dyrekcje ochrony środowiska, Lasy Państwowe oraz jednostki Państwowej Akademii Nauk i Sieci Badawczej Łukasiewicz.

Program ochrony przyrody miał zwiększać świadomość dotyczącą znaczenia obszarów chronionych, gatunków zagrożonych oraz wpływu zanieczyszczeń na ekosystemy i zdrowie człowieka [^1]. Obejmował m.in. temat wpływu smogu, pestycydów, mikroplastiku czy degradacji siedlisk zwierząt. Program adaptacji do zmian klimatu i przeciwdziałania klęskom dotyczył ochrony zasobów wodnych, racjonalnego zużycia energii oraz odporności systemów rolniczych na ekstremalne zjawiska pogodowe [^6]. Program przeciwdziałania dezinformacji miał podnosić kompetencje w zakresie rozpoznawania i zwalczania fałszywych

Dofinansowania ekologiczne, z których rolnicy korzystali w 2025 r.

1. Ekoschematy (WPR – dopłaty bezpośrednie). Najważniejsze praktyki, za które rolnicy otrzymują dopłaty, to: rolnictwo węglowe (międzyplony, uproszczona uprawa, analiza gleby), pasy kwietne, miedze śródpolne, zadrzewienia, ograniczenie orki, dobrostan zwierząt. Działania rolno-środowiskowo-klimatyczne (PROW) Obejmują one ochronę gleb i wód, utrzymanie TUZ, rolnictwo ekologiczne oraz wsparcie dla obszarów o wysokiej wartości przyrodniczej.
2. „Energia dla wsi” – NFOŚiGW. Dofinansowanie na fotowoltaikę, turbiny wiatrowe, małe biogazownie oraz magazyny energii.
3. Retencja wodna i systemy nawadniania. Programy ARIMR i WFOŚiGW obejmują: budowę zbiorników retencyjnych, nawadnianie kropelkowe,

EDUKACJA EKOLOGICZNA I INNOWACYJNOŚĆ

informacji dotyczących środowiska, klimatu i zdrowia [^1] [^2]. Edukacja ekologiczna w parkach narodowych obejmowała szkolenia, warsztaty, wykłady i konferencje [^1]. Największy budżet – 30 mln zł – przeznaczono na program adaptacji do zmian klimatu dla szkół i samorządów, łączący działania edukacyjne z inwestycjami w infrastrukturę zielono-niebieską, poprawiającą retencję wody i odporność terenów miejskich oraz wiejskich [^2]. Nabór trwa do 30 stycznia 2026 r.

Poza programami edukacyjnymi Ministerstwa Klimatu i Środowiska oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) rolnicy mogą korzystać z wielu innych form wsparcia ułatwiających zdobycie wiedzy i inwestycje. Nie chodzi o rewolucję, lecz o mądre zarządzanie zasobami – takie, które przekłada się na zyski, stabilność i bezpieczeństwo gospodarstwa. Celem jest wzmocnienie współpracy międzysektorowej i rozwój instytucji aktywnie działających na rzecz edukacji ekologicznej i przeciwdziałania zmianom klimatu [^5].

mikroretencję, infrastrukturę przeciw suszy.

4. Innowacje i rolnictwo precyzyjne. Do finansowania kwalifikują się m.in.: stacje meteorologiczne, czujniki gleby, drony, systemy automatycznego nawożenia, inteligentne opryskiwacze. W nadchodzących latach to właśnie rolnicy będą kluczowymi uczestnikami transformacji ekologicznej. Ich decyzje wpłyną na jakość żywności, kondycję środowiska, zasoby wodne i bezpieczeństwo kraju. Edukacja ekologiczna daje zrozumienie procesów, a innowacyjność dostarcza narzędzi. Razem tworzą fundament nowoczesnego rolnictwa: produktywnego, odpornego na zmiany klimatu i przyjaznego środowisku. To nie jest wybór między tradycją a nowoczesnością. To kierunek, w którym świat już podąża. Polska wieś ma szansę być jednym z liderów tej zmiany.

MAŁGORZATA BŁASZCZYK
Dział Rolnictwa Ekologicznego
i Ochrony Środowiska

KOLUMNĘ DOFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW WOJEWÓDZKIEGO FUNDUSZU OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ W KATOWICACH

Przypisy
[^1]: Ministerstwo Klimatu i Środowiska, „Programy edukacji ekologicznej i przeciwdziałania dezinformacji w 2025 roku”, dostęp: https://www.gov.pl/web/klimat
[^2]: Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, „Plan finansowania programów ekologicznych na 2025 r.”, dostęp: https://www.nfosigw.gov.pl
[^3]: Komisja Europejska, „Wspólna Polityka Rolna – wsparcie ekologiczne dla rolników”, dostęp: https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/pl
[^4]: Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014–2020 (PROW), Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, „Instrumenty wsparcia dla rolników w zakresie ochrony środowiska i klimatu”, Warszawa 2020.

[^5]: Ministerstwo Klimatu i Środowiska, „Strategia na rzecz ochrony środowiska i adaptacji do zmian klimatu w Polsce 2030”, Warszawa 2023.

[^6]: FAO (Food and Agriculture Organization of the United Nations), „Climate-Smart Agriculture Sourcebook”, Rome 2013.

[^7]: Główny Urząd Statystyczny, „Rocznik Statystyczny Rolnictwa 2024”, dostęp: https://stat.gov.pl

https://www.gov.pl/
https://irme.pl/
https://ios.edu.pl/
Wydział Biologii,
Uniwersytet Warszawski

Uniwersytet Jana Kochanowskiego
w Kielcach
Instytut Ochrony Środowiska.
Państwowy Instytut Badawczy
w Warszawie
https://irme.pl/
Instytut Rozwoju Myśli Ekologicznej

ZA TREŚCI ZAWARTE W PUBLIKACJI
DOFINANSOWANEJ ZE ŚRODKÓW WFOŚiGW
W KATOWICACH ODPOWIEDZIALNOŚĆ
PONOŚI REDAKCJA.